לא ליטמו מגבן אלמה תנן [א]כלי חרס וכלי נתר טומאתן שוה מיטמאין ומטמאין מאוירידהן ומיטמאין מאחוריהן ואין מיטמאין מגביהן ושבירתן מטהרתן כלי נתר וכלי חרס הוא דטומאתן שוה אבל מידי אחרינא לא אמרי [ב]כיון °דכי נשתברו יש להם תקנה שוינהו · ככלי מתכות אלא מעתה יחזרו לטומאתן ישנה ככלי מתכות [ג]דתנן כלי מתכות פשוטיהן ומקבליהן טמאין נשברו טהרו חזר ועשה מהן כלים חזרו לטומאתן ישנה ואילו גבי כלי זכוכית תנן [ד]כלי עץ וכלי עור וכלי עצם וכלי זכוכית א) פשוטיהן טהורין ומקבליהן טמאין נשברו טהרו חזר ועשה מהן כלים מקבלין טומאה מכאן ולהבא [ה]מכאן ולהבא אין למפרע לא טומאת כלי זכוכית דרבנן וטומאה ישנה דרבנן בטומאה דאורייתא אחיתו בה רבנן טומאה בטומאה דרבנן לא אחיתו לה רבנן טומאה פשוטיהן מיהא ליטמא דהא פשוטי כלי מתכות דאורייתא נינהו °[ו]עבדי בהו רבנן ב) הכירא כי היכי דלא לשרוף עלייהו תרומה וקדשים

רב

נסר. מין אדמה לבנה: **מיטמאין ומטמאין מאוירן.** נתלית טומאה באוירן נטמא מן האויר חזר ותלה אוכלין באוירן מטמאין את האוכלים ואע"פ שלא נגעו טמא דכתיב כל אשר בתוכו יטמא(ו) ואפי' מלא חרדל שאין נוגע בדפנותיו אלא הסמוך לדפנות: **ומיטמאין מאחוריהן.** אם נכנס טומאה לתוך אחוריהן מבחוץ במקום חקק בית מושבם כדרך שעושין לכלי עץ: **ואין מיטמאין מגבן.** דכתיב אל תוכו(ז): **יש להן תקנה.** להתיכן ולחזור ולעשותן כלים: **לטומאתן ישנה.** אם נטמאו ונקבו וטהרו וחזר ועשה מהן כלים יחזרו לטומאתן להצריכן טבילה הואיל וככלי מתכות נינהו: **טהרו.** דאינם כלי: **חזרו לטומאתן ישנה.** לקמיה [ע"ב] מפרש טעמא: **פשוטיהן טהורים.** דאיתקש עץ ועור לשק דיש לו בית קבול וכלי עצם איתקש לעץ ועור בפרשת מדין (במדבר לא) כל בגד וכל כלי עור וגו' ואמרי' בהכל שוחטין (חולין דף כה:) להביא דבר הבא מן העזים מן הקרנים ומן העצמות ומן הטלפים. וכלי זכוכית לקמן מפרש טעמא אמאי פשוטיהן טהורים מאחר דדמו למתכות: **וטומאה ישנה.** שיחזרו לה מאחר שטהרו ממנה דרבנן היא כדלקמן בהילכתא: **בטומאת כלי מתכות דאורייתא.** גזור טומאה ישנה אבל בכלי זכוכית דעיקר תחילת טומאתו ליתא אלא מדרבנן לא גזרו טומאה ישנה: **פשוטיהן מיהא ליטמא.** ככלי מתכות דהא פשוטי כלי מתכות דאוריי' וכיון דכוותייהו שוינהו ליטמא דליכא לשנויי בהא כדשני' בטומא' ישנה: **עבדי רבנן היכרא.** בטומאת כלי זכוכית וחילקו בה מטומאה דאורייתא להודיע שהיא מדבריהם ולא ישרפו עליה תרומה וקדשים דלא שרפי תרומה משום טומאה דרבנן בר מן ו' ספיקות (לעיל דף טו:):

לעולם

מטהרין לגמרי משום דחשיבי להו ככלי חרס דאמרי' בתוספתא כלי חרס שטיהר שעה אחת שוב אין לו טומאה לעולם דא"כ מגלן דרבי מאיר אזיל בתר מעמיד דילמא לאו מדין כלי מתכות מטמא ליה אלא משום דאזיל לטעמיה דאית ליה בתוספתא דכלים דכלי חרס שטיהר שוב יש לו טומאה דתניא התם שולי הממחין ושולי הפחתים וקרקרות הכלים ודופנותיהן כו' שיפן ועשאן כלים ממלאין בהן כו' ומקבלים טומאה מכאן ולהבא דברי ר' מאיר וחכמים אומרים כל כלי חרס שטיהר שעה אחת שוב כו' ורבינו שמואל גריס ור"מ היא דחשיב סתימה מעלייתא ולא גריס דאמר הכל הולך אחר המעמיד ומפרש דפליגי ר"מ ורבנן בהכי דר"מ חשיב ליה סתימה מעלייתא ורבנן לא חשיבי להו סתימה מעלייתא הלכך מטהרים לגמרי ולכ"ע אי הוה סתימה מעלייתא הוה אזלינן בתר מעמיד הלכך לר"מ יש לו טהרה במקוה(ו):

אלא מעתה לא ליטמאו מגבן. וה"ה דה"מ למימר וליטמאו מאוירן וכי מפני דהא דמיטמאו מגבן מפני שנראה תוכן כברן לא מצי למיפרך אכתי ליטמאו מאוירן דאיכא למימר אה"נ והא דלא תני בהדי נתר וכלי חרס משום דכלי זכוכית מיטמי מגבן:

לא ליטמאו מגבן אלמה תנן כלי נתר וכלי חרס כו'. וקשה לרשב"א דהוה ליה לאתויי ברייתא דתוספתא דכלים מחט וטבעת ושולי כלי עץ וכלי זכוכית וכלי עצם אין ממלאין בהן ואין מקדשין בהן ואין מצילין בצמיד פתיל אלמא דמיטמאין מגבן ואמאי מייתי הא דלא מצי לאוכומי מינה אלא על ידי דיוק כלי נתר וכלי חרס הוא דטומאתן שוה כו' ועוד אהך דמייתי איכא למימר דלא חשיב אלא כלי נתר וכלי חרס דהוו דאורייתא דכלי נתר נפקא לן בת"כ דכתיב [וכל] כלי חרס לרבות כלי נתר: **ה"ג** רש"י מיטמאין ומטמאין מאוירדהן ומיטמאין מאחוריהן (ג)ואין מיטמאין (ד)מגביהן. ופירש דמיטמאין מאחוריהן במקום חקק בית מושבן כל שכן דמטמאין אחרים כדמוכח בפ' העור והרוטב (חולין דף קיח.) מרובה מדת לטמא ממדת ליטמא דהשתא עיולי עיילא אפוקי מיבעיא והא דלא קתני מטמאין ומיטמאין מאחוריהן כדתנן גבי אויריהן משום דגבי אויריהן יש חידוש משניהם מה שאין כן בכלים אחרים שאינם מטמאין ולא מיטמאין מאויר אבל במה שמטמא אחרים מאחוריו אין זה חידוש דאפילו מגבן נמי מטמאין אחרים וכן כל הכלים וכ"ש אלו מאחוריהן דאיכא חקק אבל מיטמאין מאחוריהן תנא לאשמעינן דאע"ג דאין מיטמאין מגבן אפילו הכי מיטמאין מאחוריהן ולהכי לא עריב להו מטמאין ומיטמאין מאויריהם ומאחוריהן משום דבאויריהן הוי חידוש משניהם אבל באחוריהם אין חידוש אלא במיטמאין לחוד א"נ מטמאין מאויריהן היינו דאוריי' אבל מאחוריהן לא הוי אלא מדרבנן ועוד דמיטמאין מאויריהן היינו כל הכלי אבל מיטמא מאחוריהן מצי למימר שאין מיטמא אלא גבו לבד והא דתניא בת"כ מרובה מדת לטמא מליטמא שמטמא אחרים מאחוריו ואין מיטמא מאחוריו מצינו למימר דאחוריו דקאמר התם היינו גב ולא חקק בית מושב א"נ אינו מיטמא מאחוריו מדאוריי' אבל מדרבנן מיטמא א"נ אפי' מדאוריי' מיטמא מאחוריו והא דקאמר אינו מיטמא מאחוריו היינו כולו דאינו טמא כשקבל טומאה מאחוריו אלא גבו אבל תוכו לא והשתא אתי שפיר הא דאמרי' בפ' אלו מומין (בכורות דף לח. ושם) כלי חרס נטמא גבו לא נטמא תוכו משמע דגבו מיהא טמא והיינו כי נטמא מאחוריו במקום חקק וקרי ליה זימנין גבו וזמנין אחוריו ומה שכלי חרס מציל היינו אפילו בית לו חקק שאם נטמא גבו תוכו טהור גמור והא דתניא בתוספתא דכלים כלי חרס אין לו טומאה אלא מאוירו והיינו לא אתי למעוטי אחוריו אלא גבו וחקק הוי בכלל אוירא והקשה ה"ר אליעזר הזקן ז"ל לפ"ה דתניא בתוספתא דכלים זה הכלל כל המשמש כפוי בכלי חרס טהור ואחורים הן משתמשין כפויים ותירץ רבינו שמואל דהתם בכיסוי קדרה ואלפס איירי בהם התם לעיל כמו שמפורש הטעם בת"כ יכול שאני מרבה אף חפוי הכלי ת"ל אשר יעשה מלאכה בהם פרט לכיסוי הכלי שאין עושין בהן מלאכה אבל אחורים פעמים שכופין פניהם למטה ועושין בהן מלאכה בתוך אחורים ור"י מפרש דגרסי' הכי מטמאין מאחוריהם פירוש מאויר אחוריהן אם קבלו טומאה מתוכן ואין מיטמאין מגבן פירוש לא מקבלי טומאה אפילו בנגיעת גבן וכ"ש מאויר אחוריהן דאין מקבלין טומאה וה"ה בנגיעת אחוריו נמי לא מקבלי טומאה והא דלא נקט דאין מיטמאין מאחוריהם משום דלא נטעי לומר דהיינו אויר אחוריהן אבל בנגיעת אחוריהן טמא להכי נקטו ואין מיטמאין מגבן דאין כאן אלא נגיעה והא דלא עריב ותני להו מטמאין ואין מיטמאין מאחוריהן ומגביהן היינו משום שלא הוי מפרש רבותא בגביהן ורבותא באחוריהם אבל השתא תנן מטמאין מאחוריהן לרבותא דאפי' באויר אחוריהן מטמאין ואין מיטמא מגבן דאפי' בנגיעה לא מקבלין טומאה(ה):

אלא כיון דכי נשברו יש להם תקנה. ל"ג אלא דלא הדר ביה ממאי דאמר שוינהו רבנן ככלי חרס דמשום טעם דנשברו יש להם תקנה אין סברא להוריד להם טומאה אלא משום דלכלי חרס דמי לגמרי וכיון דבכך הורידו להם טומאה משום דדמו לכלי חרס משום כיון דנשברו יש להם תקנה שוינהו רבנן כמתכות לענין טומאת גבן: **בטומאה** דרבנן לא אחיתו לה רבנן טומאה. וקשה לר"י דאמר במס' ע"ז פ' ר' ישמעאל (דף נב. ושם) ליתך כלי לע"ז מהו אמר רב המנונא טומאה ישנה קמיבעיא להו דתנן חזר ועשה מהן כלים חזרו לטומאתן ישנה אלמא אפילו בטומאה דרבנן נמי איכא טומאה ישנה ויש לומר אע"פ דאמר התם בטומאה דרבנן היא מ"מ הכלי מקבל טומאה מדאורייתא אבל הכא כלי זכוכית דלא מקבל שום טומאה מדאורייתא אלא מדרבנן פשיטא ליה דלא אחיתו להו רבנן טומאה: **עבדי** רבנן היכרא דלא לישרוף תרומה וקדשים. במאי דאין חוזרין לטומאה ישנה לא הוי היכרא דהא כלי מתכות נמי אין חוזרין לטומאה ישנה אלא מדרבנן וליכא היכרא לדאורייתא וקשה לר"י דילמא לעולם לכלי חרס דמו דאין מטמאין מגבן והאי דלא תני ליה בהדי כלי נתר וכלי חרס משום דהנהו מיטמאין מאויר אבל כלי זכוכית לא מיטמא מאויר דעבדו רבנן היכרא דלא נישרוף וכו' דהכ"ג אמר בפרק במה טומנין (לקמן דף מח:) דבית הפך ובית התבלין ר' מאיר מטמא במגע אבל לא באויר דעביד רבנן היכרא ותי' ר"י הבחור דע"כ כלי זכוכית מטמו מגבן מתוספתא דכלים שהבאתי לעיל שאין מצילין בצמיד פתיל ולמאי דפרישית נמי לעיל דדווקא אטומאת גב לא שורפין שאין טמא אלא משום דדמי לכלי מתכות אבל ממה שמטמא מתורת כלי חרס שורפין אתי נמי שפיר:

רב

מסורת הש"ס

א) כלים פ"ב מ"א, ב) [ע"ז עה:], ג) ע"ז נב. כלים פי"א מ"א, ד) כלים פ"ב מ"א, ה) [ויקרא יא], ו) [וע"ע תוס' ר"ה יט. ד"ה יחידה בן שמוע], ז) [וע"ע תוס' חולין כד: ד"ה וגבו ותוספות בכורות לח. ד"ה ואין].

גליון הש"ס

גמ' דכי נשתברו יש להם תקנה. עיין סנהדרין דף נ"ב ע"א בתוס' ד"ה יש להם תקנה: שם עבדו בהו רבנן היכירא. לקמן דף מח ע"ב נדה דף ל ע"א:

מוסף רש"י

חזרו לטומאתן ישנה. וצריכה טבילה (ע"ז נב.).

רבינו חננאל

ואקשינן אם ככלי מתכות הן יחזרו לטומאתן ישנה כו'. ושנינן טומאה ישנה דרבנן וכי אחיתו להן רבנן טומאה בטומאה דאורייתא, בטומאה דרבנן לא אחיתו להו טומאה. ואקשינן והא פשוטיהן דטומאה דאורייתא היא ובכלי מתכות ובכלי זכוכית שנינו פשוטיהן טהורין. ושנינן עבדו בהו רבנן היכירא ללמד כי אינן בכלי מתכות לכל מילי.

עין משפט נר מצוה

קכד א מיי' פי"ב מהל' כלים הלכה י:
קכה ב מיי' פ"ה מהל' כלים הלכה ה:

תוס' ישנים

א) הא דלא חשיב כלי חרס בהדייהו משום דכלי חרס מטמא אפילו בלא שולים א"נ משום דכנהו דחשיב מקבלי טומאה אפילו מגבן: ב) הא דעביד הכירא בפשוטי כלי עפי מגבו משום דאין סברא לטהר עפי מגבו מפשוטי כלי מין שיש לו בית קיבול מאחוריו: ג) וע"כ לא אתי למעוטי אלא גבו דהא מקבל טומאה על ידי דאמר בהמפלת (כו.) אבן היוצא מן הכירה ומן התנור וכו' והיינו אפילו לאהנים כדאמר בר"פ העור והרוטב (קיח:) ומיהו יש לדחות דהתם איירי בטומאת אוכלין וכלי שטף אבל בכלי חרס לא יכנים: ד) והא דאמר בבכורות (לח.) נטמא גבו לא נטמא תוכו ה"ה דגבו נמי לא נטמא אלא אגב דקאמר נטמא תוכו נטמא גבו קאמר נמי נטמא גבו לא נטמא תוכו והא דלא מקבל טומאה מגבו נפקא לן בפ"ק דחולין (כה.) ממוקף צמיד פתיל לטהור והא דדרים בפ"ב אשר יפול מהם אל תוכו מתוכו ולא מאויר אסמכתא היא דהא תוך דרשינן בפ"ק דחולין לדרשה אחרינא: